

ВІДГУК

**рецензента, доктора педагогічних наук, професора О.О. Лаврентьєвої
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертаційної роботи Феднової Ірини Миколаївни**

**«Розвиток готовності вихователів до просвітницько-консультативної
діяльності з батьками у системі методичної роботи закладу дошкільної
освіти», що представлена на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 015 – професійна освіта**

Рецензована дисертація є самостійним, виваженим, актуальним та своєчасним дослідженням, оскільки фокусується на формуванні педагогічної культури батьків в сучасному суспільстві шляхом організації системи методичної роботи в закладах дошкільної освіти зі спеціальної підготовки вихователів до просвітницько-консультативної діяльності. Поручена в дисертації проблема віддзеркалює стан та кризи сучасної сім'ї, це, зокрема, тотальна зайнятість батьків, інтернет залежність, зосередженість на матеріальному аспекті забезпечення родини, зведення до мінімуму часу взаємодії із дитиною, низький культурний рівень родин, відсутність відповідального та усвідомленого ставлення до батьківства і, як наслідок, зниження показників фізичного й психічного розвитку дітей, рівня їх соціалізації. Досвід роботи закладів дошкільної освіти, усебічно висвітлений у дисертації, власні науково-методичні напрацювання Феднової І.М. дозволяють представити сучасні технологічні рішення в консультативній діяльності і заходи з просвітництва батьків, які можна вважати інноваційними за формами, методами та функціями, і які здатні внести позитивні зрушення в систему роботи закладу, освітніх інституцій, громадських організацій з плекання громадянина й людини культури у тісному взаємозв'язку і співпраці з батьками.

Актуальність та востребуваність теми дисертації також підтверджується актами впровадження її результатів у 13 закладах дошкільної освіти Дніпропетровської області та двох ЗВО України, у яких здійснюється підготовка вихователів та методистів для закладів позашкільної освіти.

Оцінюючи цілісно роботу Феднової І.М. відмітимо, що дисертанткою

цілком переконливо, аргументовано, послідовно й доказово здійснено теоретичний аналіз проблеми, що полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці організаційно-методичних умов розвитку готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у системі методичної роботи закладів дошкільної освіти.

Тематика і напрям проведеного дисертаційного дослідження відповідають плану та тематиці науково-дослідницької роботи кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», проведених у межах комплексних наукових тем «Модернізація професійно-педагогічної освіти в Україні в умовах інтеграції до світового освітнього простору» і «Теоретичні та методичні засади моделювання компетентнісної професійної освіти у контексті євроінтеграції».

Не зупиняючись докладно на змісті дисертації, зробимо наголос на найбільш важливих і цікавих, на наш погляд, моментах рецензованої роботи.

У Вступі правильно й чітко виписано методологічний апарат дослідження, при цьому мета й завдання погоджені зі структурою та висновками роботи, а зроблений огляд проблеми й виокремленні суперечності та труднощі в досліджуваній науковій площині, цілком переконливо вказують на доцільність та актуальність проведеного дослідження. Складає позитивне враження глибокий аналіз першоджерел, нормативно-правової бази функціонування дошкільної освіти, солідний обсяг теоретико-методичної основи дослідження, чітке й лаконічне формулювання гіпотези.

Принагідно слід зазначити, що інформація, наведена у Вступі, є достатньою для створення цілісного уявлення щодо логіки, методологічної та теоретичної основ дослідження, застосованих методів і здобутих науково-теоретичних та практичних результатів. Окрім цього, звертає на себе увагу, по-перше, ґрунтовність наукового та теоретичного доробку авторки, описаного в науковій новизні та підтвердженого всім змістом представленої дисертації, по-друге, значний обсяг публікацій та висока активність в апробації матеріалів на конференціях різного рівня, зокрема участь дисертантки в 14 конференціях,

тематика яких відповідає напряму наукового дослідження, по-третє, широка географія впровадження здобутих результатів.

У Розділі 1 «Теоретичні питання розвитку готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у системі методичної роботи закладу дошкільної освіти» усебічно розглянуто та надано авторське потрактування ключовим та дотичним до них поняттям дослідження з огляду на провідні тенденції в консультуванні та просвітництві, притаманні сучасному інформаційному суспільству.

Нам імponує виражений і ґрунтовний підхід Феднової І.М. до аналізу першоджерел та концептуалізації передового досвіду закладів дошкільної освіти в напрямі просвітницько-консультативної діяльності. Викликає інтерес розгорнутий та всебічний аналіз як феномену просвітництва, його історичного коріння, так і консультування, здійснення їх як у традиціях різних наукових підходів і в межах психолого-педагогічних концепцій, так і з сучасних позицій – з використанням електронного зв'язку, інформаційних технологій, засобів масової інформації. Це дозволило авторці зробити цілком обґрунтовані узагальнення та сформулювати власне бачення інформаційно-консультативної діяльності, з'ясувати функції, принципи, методи і технології його здійснення вихователем закладу дошкільної освіти, проаналізувати особливості та технологічні рішення, виокремити різновиди й напрями такої діяльності, що використовуються реально існуючими закладами дошкільної освіти.

До суттєвих надбань Феднової І.М. належить дефініція поняття «готовність до просвітницько-консультативної діяльності вихователя ЗДО» як якісного особистісного утворення, що дозволяє реалізовувати просвітництво батьків вихованців з актуальних для розвитку дитини дошкільного віку проблем; створювати просвітницьке середовище, застосовуючи сучасні технології комунікації з батьками; забезпечувати індивідуальний підхід у допомозі батькам через організацію консультацій з педагогічних питань розвитку дитини та залучати до консультативно-просвітницької діяльності фахівців вузьких напрямів та спеціалізацій. З інтересом слідували логіці дисертантки в пошуку

нею сутності та змісту цього складного особистісного утворення, що має охоплювати стан готовності вихователя до організації такої діяльності з широкого кола проблем і значного спектру напрямів – консультування та просвітництво батьків щодо розвитку дітей різних вікових груп, обдарованих і проблемних дітей, дітей із особливими потребами, питання інтелектуального, мовного, естетичного, морального розвитку, підготовки до школи, соціалізації та багато чого іншого. Ці та інші наукові розвідки дозволили дисертантці фахово підійти до визначення структури готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності, визначити критерії і показники, змістовно описати рівні такої готовності (табл. 1.2).

Ще одним із важливих аспектів дослідницької уваги авторки стала система методичної роботи закладу дошкільної освіти, у всій її цілісності й багатовимірності. Представлений у дисертації досвід функціонування методичних служб і педагогічного менеджменту закладів дошкільної освіти викликає значний науковий і практичний інтерес та може слугувати еталонними моделями для реалізації провідних функцій просвітницько-консультативної діяльності в спеціально створено середовищі. Концептуалізацію цього досвіду вдало здійснено в табл. 1.3.

Загалом, науковий стиль авторки ґрунтується на всебічному аналізі вхідних до досліджуваного поняття категорій, спрямуванні на чітке й коректне їх визначення, надання комплексних оцінних характеристик. Відмічаємо також широку наукову ерудицію дисертантки, якою продемонстровано володіння теорією професійної освіти, дошкільного виховання, новітніми концепціями андрагогіки, ейдетики, електронного навчання, а також вміннями розглянути досліджувані категорії всебічно, у їх історичному розвитку та в сучасній інтерпретації. Така наукова позиція, що проходить крізь увесь зміст роботи, дозволяє Федновій І.М. розкрити глибинний зміст досліджуваного поняття, виявити та обґрунтувати організаційно-методичні умови його розвитку у вихователів закладів дошкільної освіти, розкрити зміст педагогічного експерименту. Ці аспекти дисертації представлено в другому розділі

«Експериментальне дослідження організаційно-методичних умов розвитку готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у системі методичної роботи ЗДО».

Позитивної оцінки заслуговує й та частина дисертації, в якій здійснюється обґрунтування організаційно-педагогічних умов розвитку досліджуваного феномену. Виокремлені умови, на наш погляд, віддзеркалюють специфіку діяльності методичних служб закладів дошкільної освіти, взаємозв'язки з іншими інститутами виховання й закладами освіти та в повній мірі дозволяють розвинути у вихователів готовність до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у цілісності її мотиваційного, знанневого, організаційно-технологічного й особистісного компонентів. Зауважимо, що означені організаційно-методичні умови корелюють із визначеними компонентами готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності і цей аспект вдало наочно інтерпретовано рис. 2.1.

Безсумнівну науково-теоретичну й практичну цінність має презентована дослідно-експериментальна робота, проведена Федною І.М. у 13 закладах дошкільної освіти Дніпропетровської області із 137 педагогами, що не може не вражати з огляду на специфіку їх функціонування. Авторська позиція передбачала розробку комплексного методичного забезпечення, яке включає формувальні засоби розвитку кожного показника готовності до просвітницько-консультативної діяльності з батьками, уведення новітніх форм інтерактивної взаємодії й підвищення кваліфікації вихователів, створення потужної методичної бази та концептуальних ідей до організації роботи з педагогами закладу дошкільної щодо тематичного забезпечення просвітництва та консультацій батьків. Це підтверджує не лише високий рівень методологічної грамотності Федною І.М., але й науково-практичної підготовленості до організації безперервної професійної освіти вихователів та її методичної підтримки.

Прикінцеві результати формувального етапу експериментального дослідження підтверджуються достатньо якісним, кількісним і статистичним

аналізами. Не підлягає сумніву встановлена авторкою динаміка розвиненості компонентів готовності вихователів експериментальних і контрольних груп до просвітницько-консультативної діяльності з батьками, яка зумовлена створеною під керівництвом Феднної І.М, системи методичної роботи в закладах дошкільної освіти, що ґрунтувалася на визначених організаційно-методичних умовах. У стислому вигляді цей матеріал представлено як у тексті дисертації, так і у вигляді таблиць, діаграм та графіків, у рецензії наголосимо на актуальності та значущості розроблених дисертанткою заходів з формування у вихователів мотивів престижу, прагматичних і професійних груп мотивів, створення методичної бази просвітницьких заходів прикладного характеру, розроблення ейдотехнік, методики роботи з лялькою-персоною, технік креативного малювання, заходів зі здоров'язбереження й формування готовності до школи, опрацювання диверсифікованих форм підвищення кваліфікації вихователів.

Закцентуємо також на широкому й коректному застосуванні дисертанткою емпіричних методів задля визначення рівня розвиненості компонентів досліджуваної готовності, а також проведеному зі знанням справи статистичному аналізі для обґрунтування всіх ключових положень дисертації. Застосовані методи, які доповнюють та корелюють один одного, дали змогу виважено й обґрунтовано зробити висновки щодо репрезентативності вибірки, можливостей оцінки рівня сформованості досліджуваної готовності та її компонентів, а також значущості здобутих результатів. Відзначимо, що зміст і логіка наведених експериментальних даних цілком переконливо свідчить про ефективність розроблених авторкою організаційно-методичних умов.

Висновки роботи чітко відображують отримані якісні й кількісні результати, дають змогу з'ясувати обсяг і зміст здійсненої роботи, наукову новизну й практичну значущість дослідження, окреслити шляхи подальшого розвитку проблеми.

Представлені науково-методичні матеріали додатків суттєво підвищують практичну цінність результатів дослідження, містять авторські методики організації просвітницько-консультативної діяльності в закладі дошкільної

освіти та методики діагностики досліджуваної готовності за визначеними критеріями.

Висновки й рекомендації, здобуті Феднвою І.М. у процесі роботи над дисертаційним дослідженням, досить ґрунтовно викладені в 13 публікаціях, серед них 3 статті у провідних наукових фахових виданнях України, внесених до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття у зарубіжному науковому журналі, внесеному до наукометричної бази Scopus, 1 стаття у зарубіжному виданні, 8 статей і тез доповідей у збірниках матеріалів конференцій. Обсяг друкованих робіт, їх якість і обсяг відповідають вимогам МОН України щодо публікації основного змісту дисертації доктора філософії.

Дисертація добре ілюстрована, містить чіткі та інформаційно насичені малюнки і узагальнюючі таблиці, загалом написана науковою грамотною і зрозумілою мовою, виконана на високому науковому й методичному рівні, їй притаманна послідовність, системність, чітка науково новизна й практичне значення.

Поряд із цими безсумнівними перевагами рецензованої дисертації, вважаємо за доцільне висловити певні *зауваження й рекомендації*:

1. Ураховуючи суттєві наукові й методичні напрацювання авторки, а також ґрунтовну експериментальну роботу, рекомендуємо посилити та конкретизувати окремі положення, представлені у Вступі дисертації. Зокрема, доповнити методи дослідження методами узагальнення й концептуалізації передового педагогічного досвіду, контент-аналізу електронних освітніх ресурсів, експертного оцінювання, конкретизувати застосовані методи математичної статистики; у експериментальній базі дослідження вказати на участь викладачів вищої школи, батьків та вихованців закладів дошкільної освіти; доцільно також суттєво розширити опис практичного значення дисертації.

2. На наш погляд, із фокусу дослідницької уваги дисертантки випав семантичний аналіз категорії «готовність», що дозволило б більш природно підійти до визначення структури й змісту досліджуваної готовності. При цьому, як нам здалося, в роботі превалює психологічний контекст консультування над

його педагогічним контекстом. Ураховуючи те, що для психолога консультування є провідним видом професійної діяльності, то, з одного боку цей особливий погляд дозволив авторці виважено підійти до опрацювання змісту консультативної діяльності вихователів, а з іншого – завадив у постановці належних акцентів у організації консультацій в межах їх компетенції.

3. Віддаючи належне ґрунтовному й фаховому опису формувального експерименту (п. 2.2), усе ж таки вважаємо, що наведення схеми дослідно-експериментальної роботи чи циклограми проведення заходів з формування готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками, значно посилює зміст дисертації.

4. Вважаємо, що в назві розділів та підрозділів дисертації слід уникати аббревіатур, зокрема ЗДО.

5. Як перспективу вбачаємо доцільність опрацювання методичних матеріалів згідно напряму дослідження, підготовлених спеціалізованими установами, Центрами, Службами з використанням ІКТ та розміщених у відкритому доступі.

6. Рекомендуємо також видати розроблений пакет методичних рекомендацій та банку методичних матеріалів з формування готовності до консультативно-просвітницької діяльності.

Водночас, зазначені зауваження мають переважно техніко-редакційний і рекомендаційний характер та не зменшують наукову значущість дисертаційного дослідження, яке є концептуальним, цілісним, системним, завершеним і таким, що робить вагомий внесок у розвиток теорії та методики професійної освіти.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Феднової І.М. на тему «Розвиток готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у системі методичної роботи закладу дошкільної освіти» за актуальністю, новизною теоретичних результатів, високим рівнем проведених досліджень відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023) та пп. 9-18 «Порядку проведення

експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167), може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій раді на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Рецензент:

професор кафедри інноваційних технологій
з педагогіки, психології та соціальної роботи
ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»
доктор педагогічних наук, професор

О. О. Лаврентьева

